

APTEEKKI- SOPIMUKSET

Ohjeistus apteekeille ja lääkäreille

Suomen Apteekkariliitto, päivitys 27.1.2025

APTEEKKISOPIMUKSET

Ohjeistus lääkäreille ja apteekeille

APTEEKKISOPIMUKSET – OHJEISTUS LÄÄKÄREILLE JA APTEEKEILLE

1 Yleistä apteekkisopimuksesta

Apteekkisopimus käytäntö on osoittautunut toimivaksi menettelyksi sellaisten potilaiden hoidossa, joille normaali lääkkeiden toimitusmenettely ei sovellu. Sopimus edistää potilaan sitoutumista hoitoon ja toimii terveydenhuoltohenkilöstön työkaluna potilaan hoidon toteuttamisessa.

1.1 Mikä on apteekkisopimus?

Apteekkisopimuksella tarkoitetaan kirjallista sopimusta, jonka tavoitteena on hyödyttää potilaita, joilla on päihde- tai lääkeriippuvuus ja siihen suunnitelmallinen lääkehoito, yleensä vieroitustarkoituksessa. Sopimusta voidaan käyttää myös ennaltaehkäisevästi estämään riippuvuuden muodostumista potilailla, jotka käyttävät pkv-lääkkeitä tai huumausaineita ja psykotrooppisia aineita sisältäviä lääkevalmisteita (Fimean luettelot pkv-lääkevalmisteista sekä huumausaineita ja psykotrooppisia aineita sisältävistä lääkevalmisteista). Sitä voidaan käyttää myös potilailla, joilla on hoidollisesta syystä tarpeen rajata näiden lääkkeen saantia.

Apteekkisopimusmenettelyä edellytetään potilailla, joille on määrätty apteekista toimitettavaksi opioidiriippuvuuden korvaushoitoon buprenorfiini-naloksoni-valmistetta (STM asetus opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoidosta opioidilääkkeillä [642/2023](#)) tai esketamiini-nenäsumutetta masennuksen hoitoon.

Sopimuksen osapuolet ovat pkv-lääkehoidossa oleva potilas ja häntä hoitava lääkäri. Lisäksi valittu sopimusapteekilla on tärkeä rooli yhteistyössä sopijaosapuolien kanssa.

Allekirjoittamalla sopimuksen potilas sitoutuu vain yhden lääkärin tai hoitopaikan pkv-lääkehoitoon ja käyttämään vain yhtä apteekkia noutaessaan pkv-lääkkeitä tai muita sopimuksen piiriin kuuluvia lääkkeitä. Lisäksi hän suostuu siihen, että hänen valitsemansa apteekki voi välittää tietoa hänen tilanteestaan hoitavalle lääkärille. Apteekki myös tiedottaa hoitosopimuksesta muille apteekkeille, jotka pidättäytyvät toimittamasta potilaalle pkv- tai muita sopimuksen piiriin kuuluvia lääkkeitä. Tieto välitetään apteekkien keskinäisen tietoturvallisen verkkoratkaisun kautta.

1.2 Sopimuslomake

Apteekkisopimuksen tekemistä varten on olemassa valmis sopimuslomake. Spravato-hoidon sopimiseksi käytetään eri sopimuslomaketta. Lomakkeet ovat tämän ohjeistuksen liitteenä. Lomakkeet voi myös tulostaa osoitteesta <https://www.apteekki.fi/tietoa-apteekeista/apteekkisopimusjarjestelma.html>

1.3 Sopimuksen purkaminen

Sopimuksen voi purkaa potilas tai lääkäri.

1.3.1. Potilas

Potilas voi purkaa sopimuksen ainoastaan sopimukseen merkityn hoitavan lääkärin vastaanotolla. Lääkäri tiedottaa sopimuksen purkamisesta sopimukseen merkitylle apteekille ja apteekki tiedottaa edelleen muille apteekkeille sovitun käytännön mukaisesti.

1.3.2 Lääkäri

Lääkäri voi purkaa sopimuksen esimerkiksi potilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käytöksen vuoksi tai jos potilas ei noudata sopimusta (esim. hakee sopimuslääkkeitä muiltakin lääkäreiltä). Sopimuksen purkaminen ei ole peruste hoitosuhteen päättämiseksi, vaan muuta hoitoa on jatkettava. Jos asiakas käyttäytyy toistuvasti uhkaavasti tai väkivaltaisesti apteekissa, lääkärin tulee purkaa sopimus vaikka hoitosuhde muuten jatkuisi. Hoitavan lääkärin vaihtuessa sopimus on syytä siirtää uuden lääkärin nimiin tai tehdä uusi sopimus.

1.3.3 Apteekki

Apteekki ei voi purkaa sopimusta, koska se ei ole varsinainen sopijaosapuoli. Apteekin tulee kuitenkin välittömästi tiedottaa hoitavalle lääkärille esimerkiksi potilaan väkivaltaisesta tai uhkaavasta käytöksestä apteekissa. Lääkärille tulee tiedottaa myös, jos potilas jättää noudattamatta sopimusta ja esimerkiksi yrittää hakea sopimuslääkkeitä muista apteekkeista. Tällöin hoitava lääkäri voi purkaa sopimuksen. Jos sopimus purkautuu, apteekit poistavat sopimusta koskevat tiedot rekisteristään.

2 TOIMINTAOHJE LÄÄKÄRILLE

2.1 Kenelle sopimus soveltuu?

Sopimusta voidaan käyttää kaikilla potilailla, jotka käyttävät väärinkäyttöön soveltuvia pkv-lääkkeitä tai huumausaineita ja psykotrooppisia aineita sisältäviä lääkevalmisteita. Sopimusmenettelyä voidaan käyttää myös potilailla, joilla on hoidollisesta syystä tarpeen rajata näiden lääkkeen saantia. Sopimusta edellytetään opioidiriippuvaisten korvaushoidossa käytettäessä buprenorfiinia ja naloksonia sisältäviä valmisteita sekä käytettäessä esketamiini-nenäsumutetta masennuksen hoitoon.

2.2 Mitä sopimus edellyttää hoitavalta lääkäriltä?

Sopimus edellyttää hoitavalta lääkäriltä asiantuntemusta, perehtymistä potilaan suostumuksella hänen aiempiin sairauksiinsa, hoitohistoriaansa ja kokonaistilanteeseensa sekä sitoutumista pitkäaikaiseen hoitosuhteeseen. Sopimuksella voidaan rajata vain pkv-, huumausaine tai psykotrooppisten lääkevalmisteiden toimittamista.

2.3 Mitä sopimus edellyttää potilaalta?

Potilaan tulee suostua allekirjoittamaan apteekkisopimus sekä antaa lääkärille lupa tietoihinsa tutustumiseen. Lisäksi potilaan tulee sitoutua hoitoon.

2.4 Ennen sopimuksen tekemistä

Sopimusta ei tule tehdä ennen kuin riittävä esiarviointi on suoritettu. Arviointijakson aikana varmistetaan, että potilas on sitoutunut hoitoon. Jakson aikana myös etsitään sopivat annostukset potilaan lääkkeille. Edellytyksenä sopimuksen tekemiselle on säännöllinen hoitokontakti.

2.5 Sopimuksen tekeminen

Lääkäri tekee sopimuksen yhdessä potilaan kanssa. Lääkäri toimittaa sopimuksen apteekkiin, josta potilas haluaa lääkkeensä toimitettavaksi. Alkuperäinen sopimus jää potilasasiakirjoihin.

2.6 Sopimuspotilaan lääkkeen määrääminen

Lääkäri kirjoittaa reseptiin lääkkeen, pakkauskoon, toimitusaikataulun ja käyttöohjeen.

2.7 Sopimuksen päättyminen

Mikäli apteekkisopimus puretaan tai päättyy muusta syystä, lääkäri tai hoitoyksikön henkilökunta ilmoittaa siitä apteekille, joka poistaa sopimustiedot rekisteristään.

3 TOIMINTAOHJE APTEEKILLE

3.1 Sopimuksen kirjaaminen ja siitä tiedottaminen

Sopimuspotilaan henkilötiedot kirjataan sopimusapteekissa apteekin tietojärjestelmän apteekkisopimusrekisteriin, jonka kautta muut apteekit saavat tiedon sopimuksesta käsitellessään ko. potilaan sopimuslääkkeitä sisältäviä reseptejä. Apteekin tietojärjestelmään kirjattavia tietoja ovat:

- potilaan etunimi, sukunimi ja henkilötunnus
- sopimuksen voimaantulo- ja mahdollinen päättymispäivämäärä

Apteekki varmistaa, että sopimuspotilas on selvillä menettelytavoista, joiden avulla tietoa välitetään apteekkien kesken.

3.2 Sopimuspotilaan lääkkeiden toimittaminen

Sopimuspotilas hakee itse omat lääkkeensä apteekista. Mikäli potilas ei voi itse hakea lääkkeitään, apteekki ottaa yhteyttä hoitavaan lääkäriin tai hoitoyksikköön, jonka kanssa sovitaan menettelytavoista. Esketamiini-nenäsumutetta ei saa luovuttaa potilaalle, vaan apteekki toimittaa lääkkeen aina suoraan hoitopaikkaan. Hoitava lääkäri voi keskeyttää tai purkaa apteekkisopimuksen. Potilaan on pyydettäessä esitettävä henkilötodistus lääkkeitä ostaessaan. Apteekki saa tiedon voimassa olevasta apteekkisopimuksesta henkilötunnuksen perusteella.

Sopimuspotilaalle toimitetaan pkv-lääkkeitä tai huumausaineita tai psykotrooppisia aineita sisältäviä lääkevalmisteita ainoastaan sopimusapteekista.

Sopimusmenettelyn ulkopuolisia lääkkeitä toimitettaessa sopimustieto ei välity toisille apteekkeille, ja nämä lääkkeet voidaan toimittaa mistä tahansa apteekista.

Apteekki toimittaa lääkkeen reseptin mukaisesti tietyllä aikavälillä ja tietyn suuruisen määrän. Jos potilas tarvitsee lääkkeensä aikaisemmin kuin resepti sallii, hän ottaa itse yhteyttä hoitavaan lääkäriin tai hoitoyksikköön, joka tiedottaa apteekille muutoksista.

Mikäli apteekkisopimus puretaan ja potilaan maksamia lääkkeitä jää apteekkiin, ne toimitetaan potilasta hoitavaan yksikköön.

Lääkehoitoni tehostamiseksi suostun seuraaviin järjestelyihin:

1. Ilmoitan hoitavalle lääkärille sen apteekin, missä haluan asioida.
2. Lääkäri kirjaa sopimukseen kuuluvien lääkkeiden sähköisiin resepteihin tiedon apteekkisopimuksesta.
3. Apteekissa asioin henkilökohtaisesti ja todistan aina henkilöllisyyteni.
4. Suostun siihen, että valitsemani apteekki tallentaa tiedon apteekkisopimuksestani apteekien yhteisessä käytössä olevaan apteekkisopimusrekisteriin, jolloin muut apteekit eivät voi toimittaa minulle sopimuksen piiriin kuuluvia lääkkeitä.
5. Minulle toimitetaan sopimuksen piiriin kuuluvia lääkkeitä vain sopimuksessa mainittujen lääkäreiden ja/tai hoitopaikan resepteillä ja vain sopimusapteekista reseptin ohjeen mukaisesti.
6. Apteekit pidättäytyvät toimittamasta minulle hoito-ohjelmasta poikkeavia PKV-lääkkeitä tai huumausaineiksi luokiteltavia lääkkeitä (PKV= pääasiassa keskushermostoon vaikuttava).
7. Apteekilla on lupa kertoa huomioistaan hoitoni edistymisestä hoitavalle lääkärille.
8. Tämä sopimus on voimassa ____ / ____ saakka tai kunnes se yhdessä hoitavan lääkärin kanssa puretaan. Hoitopaikka ilmoittaa purkamisen apteekkiin ja mitätöi sopimuksen nojalla tehdyt reseptit.
9. Sopimusrikkomus voi johtaa sopimuksen purkamiseen ja hoitosuunnitelman tarkistukseen.
10. Väkivalta, sillä uhkaaminen tai muu hyväksyttävän käytöksen vastainen toiminta voi johtaa sopimuksen purkamiseen ja hoitosuunnitelman tarkistukseen.
11. Hoitava lääkäri mitätöi tähän sopimukseen liittyvät reseptit sopimuksen päättyessä/purka tuessa. Tämän jälkeen apteekki ei enää toimita sopimuslääkkeitä

Tämä sopimus koskee seuraavia lääkkeitä:

- PKV-läkkeet
- Huumausaineiksi luokiteltavat lääkkeet

Valitsemani apteekki: _____

Hoitava lääkäri: _____

Lääkärin toimipaikka: _____

Paikka ja aika: _____

Potilas: _____

Henkilötunnus: _____

Allekirjoitus: _____

Alkuperäinen lomake jää hoitoyksikköön. Kopio allekirjoitetusta sopimuslomakkeesta annetaan potilaalle sekä toimitetaan valittuun apteekkiin, joka tallettaa sopimuksen tiedot apteekkisopimusrekisteriin. Muut apteekit saavat tiedon sopimuksesta apteekkisopimusrekisteristä silloin, kun sopimusasiakas hakee apteekista sopimuksen piiriin kuuluvia lääkkeitä. Apteekki tallettaa apteekkisopimusrekisteriin tiedot sopimuksesta. Sopimuksen päättyessä tiedot poistetaan rekisteristä välittömästi. Rekisterissä olevat tiedot voi tarkastaa sopimusapteekissa kerran vuodessa maksutta.

SPRAVATO-APTEEKKISOPIMUS

Spravato-nenäsumutehoitoni järjestämiseksi suostun seuraaviin järjestelyihin:

Minulle määrättävä Spravato-nenäsumutevalmiste edellyttää, että lääkkeen annostelu suoritetaan terveydenhuollon ammattilaisen suorassa valvonnassa, asianmukaisessa hoitopaikassa. Hoitokertaan kuuluu apteekista ostamani nenäsumutteen annostelu ja annostelun jälkeinen tarkkailu. Lääkkeen myyntilupaan liittyy ehto, että teen apteekkisopimuksen ja että apteekki ei koskaan luovuta Spravato-nenäsumutetta lääkkeen käyttäjälle. Apteekki toimittaa lääkkeen suoraan tässä sopimuksessa ilmoitettuun hoitopaikkaan. Mikäli tätä apteekkisopimusta ei ole, apteekki ei voi toimittaa Spravato-nenäsumutetta.

Toimitusjärjestelyjen sopimiseksi tähän sopimukseen kirjataan apteekin nimi, josta haluan jatkossa hankkia minulle määrättyt Spravato-nenäsumutteet. Lisäksi valtuutan hoitopaikan välittämään tiedon tästä sopimuksesta apteekkiin. Lisäksi valtuutan sekä hoitopaikan että apteekin sopimaan lääkkeen toimittamisesta hoitopaikkaan.

Suostun siihen, että valitsemani apteekki tallentaa tiedon apteekkisopimuksestani apteekkien yhteisessä käytössä olevaan apteekkisopimusrekisteriin. Olen tietoinen siitä, että muut apteekit kuin tähän sopimukseen kirjattu apteekki, eivät voi sopimuksen voimassaoloaikana toimittaa minulle PKV-lääkkeitä tai huumausaineiksi luokiteltavia lääkkeitä (PKV= pääasiassa keskushermostoon vaikuttava). Apteekki voi toimittaa ainoastaan sopimuksessa mainitun hoitavan lääkärin määräämiä PKV- ja huumausaineiksi luokiteltuja lääkkeitä. Annan lääkkeet toimittavalle apteekille suostumuksen tallentaa tiedon tästä sopimuksesta sekä Spravato-nenäsumutteen toimitusjärjestelyistä apteekin asiakasrekisteriin.

Mikäli haluan vaihtaa Spravato-nenäsumutteen toimittavaa apteekkiä tai hoitopaikkaa, sovin muutoksesta sekä hoitopaikan että apteekin kanssa ja teen uuden apteekkisopimuksen.

Tämä sopimus on voimassa ___/___20___ saakka tai kunnes se yhdessä hoitavan lääkärin kanssa puretaan. Hoitava lääkäri tai hoitoyksikön henkilökunta ilmoittaa tällöin sopimuksen purkamisesta apteekille.

Hoitava lääkäri mitätöi tähän sopimukseen liittyvät reseptit sopimuksen päättyessä/purkautuessa. Tämän jälkeen apteekki ei enää toimita Spravato-nenäsumutteita.

Toimittava apteekki: _____

Hoitava lääkäri: _____

Hoitopaikka: _____

Valmisteen toimitusosoite (hoitopaikka): _____

Hoitopaikan puhelinnumero: _____

Hoitopaikan yhteyshenkilö: _____

Toimitukseen liittyvät lisätiedot: _____

Paikka: _____, ___/___20_____

Asiakas: _____

Henkilötunnus: _____

Asiakkaan allekirjoitus: _____

Apteekkisopimukset – ohjeistus lääkäreille ja apteekkeille

Alkuperäinen lomake jää hoitoyksikköön. Kopio allekirjoitetusta sopimuslomakkeesta annetaan potilaalle sekä toimitetaan valittuun apteekkiin, joka tallettaa sopimuksen tiedot apteekkisopimusrekisteriin. Muut apteekit saavat tiedon sopimuksesta apteekkisopimusrekisteristä silloin, kun sopimusasiakas hakee apteekista sopimuksen piiriin kuuluvia lääkkeitä. Apteekki tallettaa apteekkisopimusrekisteriin tiedot sopimuksesta. Sopimuksen päättyessä tiedot poistetaan rekisteristä välittömästi. Rekisterissä olevat tiedot voi tarkastaa sopimusapteekissa kerran vuodessa maksutta.

Sopimuksen ensimmäisen version valmisteli vuonna 2005 työryhmä, johon kuuluivat seuraavat henkilöt:

Antti Holopainen, Järvenpään sosiaalisairaala/A-Klinikkasäätiö
Juha Oksanen, Kettutien A-Klinikka, Helsinki
Pirjo Pennanen, Terveystieteiden tutkimuskeskus
Sirpa Peura, Suomen Apteekkariliitto
Johanna Kause, Suomen Apteekkariliitto

Sopimusta on muokattu vuonna 2009 liittyen apteekkien tietojärjestelmä uudistukseen. Työhön ovat osallistuneet seuraavat tahot ja henkilöt: Tietosuojavaltuutetun toimisto, Sirpa Peura Suomen Apteekkariliitosta, Markus Henriksson Valvirasta ja Terhi Hermanson Sosiaali- ja terveysministeriöstä.

Sopimusta on päivitetty vuonna 2013, kun apteekit siirtyivät toteuttamaan sopimukseen liittyvää tiedonvälitystä sähköisesti keskitetyn palvelimen välityksellä ja vuonna 2017 vastaamaan uutta lääkkeenmääräamisasetusta.

Päivitys vuodelta 2022: Sopimusohjeistusta ja sopimus on päivitetty vastaamaan EU:n tietosuojasetusta ja esketa-miini-nenäsiumin myyntiluvan ehtoja.

Päivitys 1/2025: päivitetty lakiviite ja ohjaus mallipohjiin apteekki.fi-sivuille.